

בתי המשפט

ת"א 1787/87

בבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו

בפני: כבוד השופט טלגם

התובעת: חב' אמפיסל (ישראל) בע"מ

- נ ג ד -

הנתבעות: 1. יפנלנד קוארפורשיין בע"מ

2. אלקטרולנד בע"מ

פסק דין חלקי

תיק זה הועבר לעיוני ולפסיקתי לאחר פרישתו של חברי המכובד הש' הגין ובהתאם להסכמת הצדדים בפרטיכל קראתיו ועל סמך הראיות הכלולות בו והטיעונים - אני נותן פס"ד זה.

1. זוהי תביעה לצו מניעה ולתשלום דמי נזק כפיצוי על הפרת זכויות יוצרים; פסק חלקי זה מתייחס רק לשאלה אם אכן קיימת לתובעת זכות יוצרים שהופרה; מאחר שקיבלתי וקבעתי להלן שיש לתובעת זכות כאמור, תידון בנפרד שאלת גובה הנזק, בהתאם להחלטה על פיצול הדיון, שניתנה בעבר.

2. חברת אמספיסל (ישראל) בע"מ, התובעת בתביעה זו, היא יבואנית ומשווקת של מדפסות מדגם M-1509 המיובאות ע"י הנתבעות - יפנלנד קוארפורשיין בע"מ, וחברה נוספת, הנתבעת 2. מאחר שגם ב"כ הנתבעות מתייחס אליהן כאחת, מנוסח גם פס"ד חלקי זה בהתאם, אך הוא חל בשווה לגבי שתי הנתבעות.

לפי תיכנון, מתחברות המדפסות הללו גם למחשבים תוצרת I.B.M ולתואמיהם. בכל מדפסת מותקן "רכיב-זיכרון" המכיל את תכנת ההפעלה של המדפסת: המידע האצור ברכיב הזיכרון מתבטא בנקודות מסוימות שנצרב באזור זה של המעגל המודפס. הסדר שבו נצרב נקודות מסוימות ולא אחרות הוא פרי מערכת פקודות, (כתובה בשפה שהמחשב עשוי לקלוט) הקרויה "תוכנה". חלק ממערכת הפקודות המרכיבה את התכנה מתייחס לצורת האותיות ולסימנים שהמדפסת מדפיסה עפ"י תכנת ההפעלה ופקודות אלה הן הגורמות לכך שהתוצאה על הנייר תהיה אות מסוימת, בין עברית בין לועזית.

רכיב הזיכרון המצוי במדפסת כפי שהיא מיובאת מהיצרן, מכיל תווים, אותיות וסימנים צרובים אשר שימושיים במספר שפות, אך אותיות עבריות אינן "מאוחסנות" בו ולכן אי אפשר להדפיסן במדפסת כפי שהיא מיובאת לארץ.

בתי המשפט

ת"א 1787/87

בבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו

בפני: כבוד השופט טלגם

לתובעת, כמשווקת של המדפסות בארץ, היה צורך בהדפסה בעברית ולכן היא שינתה את נתוני התווים הצרובים ברכיב הזיכרון האלקטרוני שבמדפסות המיובאות כך ש"אוחסנו" בו האותיות העבריות ומתאפשרת הדפסה בעברית.

3. השינוי בוצע עבור התובעת, לפי הזמנתה, ע"י מתכנת מחשבים בשם משה שליו, שביצע את השינוי ע"י תוכנת עזר שכתב.

לטענת התובעת, עם שינוי הנתונים ברכיב הזיכרון שבמדפסת, נוצרה תוכנה שונה מזו שהיתה בה כפי שיובאה לארץ מן היצרן היפני ויש לה זכות יוצרים עפ"י חוק זכויות יוצרים, 1911 ולכן לטענתה, הנתבעת שהעתיקה אותו שינוי, הפרה את זכויות היוצרים שלה.

הנתבעת אינה חולקת שהיא אכן העתיקה את השינוי הנ"ל, אלא שלטענתה תוכנת ההפעלה של מדפסת היצרן ותוכנת ההפעלה של מדפסת התובעת הן אותה תוכנה בשינויים קלים של נתונים בלבד: השינוי שנעשה ע"י התובעת, כך טוענת הנתבעת, לא שינה למעשה את תוכנת ההפעלה של היצרן ולא יצר תוכנה חדשה. רק חלק מהנתונים שבתוכנה שונה בעוד שמערכת הפקודות וההוראות הלוגיות שמרכיבות אותה נשארה בעינה. ובכך בלבד אין לטענתה כדי להקנות לתובעת זכות יוצרים עפ"י החוק. מה התובעת נטלה תוכנה לא לה והכניסה בה שינויים קלים להתאימה לשימושה - אף הנתבעת כך. טוענת הנתבעת, שהתובעת אין לה על מה שתלין, משום שהיא עצמה כלל לא רכשה זכות יוצרים בתכנה המקורית-היפנית, היא רק לקחה תכנה של היצרן היפני של המדפסת ושינתה בה נתונים מועטים (5% בלבד מהתוכן של רכיב הזיכרון בהתאם לעדות העד סיגל מטעמה - הפרטיכל מיום 8.9.89); על ידי כך לא רכשה התובעת עצמה זכות יוצרים בתוכנה הזו, מה גם שהפעולה הפיזית של השינוי אינה נעשית באמצעות תוכנה בלבד אלא קיים מכשיר הקרוי "מכשיר-צריבה" והוא המשנה, עפ"י תכנת הפעלה המוצמדת לו, את צריבת סדרת הנקודות בבולקים המתאימים שברכיב הזיכרון. מכשיר זה - גם התובעת איננה טוענת שיש לה עליו זכויות יוצרים. מאחר שההשתלה עצמה של האות המעוצבת נעשית גם באמצעות מכשיר ותוכנה שאין לגביהם זכויות לתובע אין לה גם זכויות יוצרים במוצר.

לבסוף הועלתה הטענה, כי למרות שהשינוי בוצע ע"י תכנת-עזר, הרי מכיוון שהתכנה עצמה לא הועתקה, אלא רק התוצאה שנבעה ממנה, היינו רק השינוי שהושתל ברכיב הזיכרון שבמדפסת, אין הפרה של זכות היוצרים של התובעת ע"י ההעתקה.

4. נראה לי שהדין עם התובעת.

כאמור, הנתבעת עצמה מודה שהעתיקה יחידות מספר של רכיב הזיכרון שבמדפסת התובעת. אמנם, הוסיפה הנתבעת וטענה, שמשראתה לאיזה סיכון נקלעה, היא עמדה ופיתחה תוכנה משל עצמה לעיצוב אותיות בעברית וזאת לאחר פתיחת הליך המשפט שבפני. המומחה

בתי המשפט

ת"א 1787/87

בבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו

בפני: כבוד השופט טלגם

מטעמה, מר סיגל, העיד כי יפנלנד, היא הנתבעת, עשתה תכנה משלה כדי להביא להדפסת אותן אותיות (פרטיכל עמ' 7), ומכאן שאין בתכנת התובעת כל רבותא ורק מטעמי נוחיות ולשם קיצור נטלה הנתבעת מן המוכן מוצר שהניחה שאין בו כל זכות יוצרים.

נראית לי טענתו של ב"כ הנתובעת, שבכך הוכיחה למעשה התובעת את טיעונה מפי הנתבעת עצמה, שהרי בכך היא מודה שיש צורך בתוכנה כדי לעצב במדפסת את האותיות העבריות ושמה שהנתבעת העתיקה מהתובעת היה רכיב הכרחי לצורך עיצוב האותיות. רכיב אשר נוצר באמצעות תוכנה כזו שהיא פיתחה מאוחר יותר. ואילו בתקופה שמתלוננים עליה, לא טרחה הנתבעת לפתח תוכנה משלה, אלא העתיקה את רכיב הזיכרון של התובעת שהכיל טבלת נתונים אשר שונתה עבור התובעת ע"י תוכנת העזר של העד שליו.

גם את טענותיה של הנתבעת, כאילו אין למעשה שינוי במדפסת שמשווקת התובעת לעומת המדפסת כפי שהיא מיובאת מהיצרן היפני, אין לקבל, וכמוה גם את הטענה שאם יש שינוי הרי שזהו שינוי קטן ולא משמעותי.

התובעת יבאה לארץ מדפסת שאי אפשר היה להדפיס בה בשפה העברית. ומתכנת תיכנת עבורה תכנה שאיפשרה הדפסה בעברית; מבלי להכנס עדיין לבירור של אופן ביצוע השינוי, מן הבחינה הטכנית פשיטא היא בעיני, שמדובר בשינוי ניכר, שאין לזלזל בו, שאיפשר שיווק המדפסות הללו בארץ, ולכן אין לומר שמדובר בשינוי לא משמעותי שלא תיתכן לגביו זכות יוצרים.

גם המומחה מטעם הנתבעת הסכים שתכנת העזר חוסכת "עבודת נמלים" לצורך ביצוע השינוי (פרטיכל מה- 8.8.88 עמ' 6). ולכן אין לומר שמדובר בשינוי קל ערך.

נראה לי שהזכות המוגנת מהווה גיבוש של רעיון: תוכנת-העזר גורמת לכך שמדפסת שהפיקה אותיות לועזיות תתחיל להפיק אותיות עבריות ולכן היא בגדר יצירה משמעותית. ביצירה זו הושקע עמל אשר גם הניב תוצאה משמעותית: משמעותית עד כדי כך שראוי היה בעיני הנתבעת להעתיקה במקום לטרוח וליצור תוכנה משל עצמה.

אלא מאי? טוענת הנתבעת, שלא את תכונה עצמה העתיקה, אלא רק את הנתונים שהופקו ממנה ואלה בגדר מוצר שאינו מוגן. גם לכך אינני מסכים.

הנקודות שנצברו בזיכרון של המדפסת, (ה - Read Only Memory Rom), אינן אלה תוים של התכנה שהגה ורשם המתכנת של התובעת (מר שליו). במקום להזין למחשב מחדש את סידרת הפקודות הכתובה נעשתה, בעזרת מכשיר כלשהו, פעולה של צריבה על גבי הבלוקים שבזיכרון. אין זו אלה שפה שהמחשב "מבין" בקלות - כדי לבצע את אותה סידרת הוראות שהיא ביטויה הפיזי של התוכנה. סידרת הוראות זו, היא היא הדבר הניתן להעתיקה ואותה אכן העתיקה הנתבעת, באמצעות העתקת ביטויה שבזיכרון.

בתי המשפט

ת"א 1787/87

בבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו

בפני: **כבוד השופט טלגם**

האדוונים לבנפלד וכהנא במאמרם בפרקליט ל"ט, מדצמבר 1989 בעמ' 179, 199, מביאים את הגדרתו הפשוטה והנאה של ציר בית הנבחרים האמריקני מר קסטנמייר:

"תוכנת מחשב פירושה, סידרה של הוראות המסוגלות, לאחר הסבתן למדיום הניתן לקריאה בידי מכשיר, לגרום למכונה בעלת כושר עבוד נתונים לציין, לבצע או להשיג תוצאה או תפקיד מסויים".

אין זו הגדרה שבחוק. אלא הסבר לוגי למונח - "תוכנה", שהמחוקק שלנו לא ראה לנכון להגדירו כשהרחיב את הביטוי "יצירה ספרותית" לכלול בו את המונח "תוכנה". [חוק לתיקון פקודת זכות היוצרים, תיקון מס' 5 תשמ"ח - 1988 ספר חוקים 1260 מ-27.7.88 שבו הוסף סע' 22א' לפקודה ונקבע כי "דין תוכנה של מחשב כדין יצירה ספרותית"]. אין אני רואה לצמצם "תוכנה" בכל דרך שהיא, אלא כל מערכת של פקודות ונתונים אשר מביאה לידי כך שהמחשב מוציא לפועל פעולה מסויימת - היא בגדר תוכנה, והיא מוגנת בזכות יוצרים כאשר היא ממלאה אחר הדרישות של "יצירה ספרותית". יפים כאן דברי כבוד השופט חאג' - יחיא בפסק הדין בת"א (ת"א/3021 Line Apple Computer 84 נ' ניו קוב טכנולוגיות פ"מ תשמ"ז (1) 397 בעמ' 405:

"תוכנת מחשב, שהיא פרי רוחו של האדם היוצר והכותב אותה, הינה יצירה ספרותית, כמשמעותה בהגדרות החוק, בהיותה ממלאת אחר התכונות והקריטריונים של יצירה ספרותית, ועל כן תוכנת מחשב, הן Source Code והן Object Code, **בין שהיא כתובה ומודפסת כתקליטונים, ובין שהיא אגורה ב - Rom.** הינה יצירה ספרותית מוגנת עפ"י החוק". (ההדגשות שלי).

5. במקרה שלפני, ברכיב הזיכרון הושתלו ע"י התובעת בטכניקת הצריבה הנתונים החשמליים שמהם יודע המחשב להפיק את האותיות העבריות. רכיב הזיכרון משמש כאן לאחסנה ומהווה למעשה ביטוי של התוכנה עצמה ולא תוצאה או מוצר חדש ונפרד מן התוכנה.

לכן, איני מקבל טענה של הנתבעת, ואני קובע כי בכך שהעתיקה את רכיב הזיכרון שבמדפסת כפי ששונה ע"י התובעת הפרה את זכות היוצרים של זו האחרונה.

ניתן היום, 27.6.90 והודע.